

НОВА МІЖКУЛЬТУРНА ПАРАДИГМА МОВНОЇ ОСВІТИ

Олена Галай

Ключові слова: соціокультурна компетенція, мовна освіта, міжкультурна взаємодія, суб'єкт діалогу культур, багатомовність.

Соціокультурна та міжкультурна компетенції як складові сучасної мовної освіти, яка реалізовується закладами освіти України, набувають все більшого значення за останні роки. Особливо актуальною дана проблема стає в таких зонах, де здобувачі освіти мають можливість безпосереднього спілкування з представниками інших культур.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини організовує професійну підготовку вчителів з чотирьох європейських мов англійської, німецької, французької та іспанської. У зв'язку з тим фактом, що місто стало центром хасидизму, було впроваджено вивчення івриту (в якості третьої мови). Зазначені обставини ставлять перед викладацьким колективом факультету іноземних мов проблему пошуку нових шляхів вдосконалення як мовної, так і професійно-методичної підготовки здобувачів освіти з двох і більше іноземних мов. Остання, зокрема, пов'язана з оволодінням студентами ефективною методикою організації міжкультурної взаємодії в тому числі за допомогою нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також методикою проведення міжкультурних проектів різного рівня та характеру.

Одним зі шляхів реалізації нових цілей, які постали перед організаторами професійно-методичної підготовки вчителів іноземних мов та культур є розробка навчальних дисциплін спеціальностей, націлених на формування методичних вмінь розробляти та створювати навчальні програми та курси з соціокультурною та міжкультурною домінантою, використовуючи при цьому всі можливості, які надають для міжкультурної взаємодії академічна група, регіон, Україна, її близьке та далеке зарубіжжя.

Особливо актуальним сьогодні стає вміння створювати елективні та авторські курси для вчителів, які забезпечують мовну освіту в профільних класах, де робота здобувачів освіти та вчителів проходить в тісній співпраці в процесі виконання різноманітних творчих проєктів, орієнтованих на майбутню професію старшокласників.

Роботі з створенням подібних курсів передуює серйозне усвідомлення студентами нової міжкультурної парадигми мовної освіти, в основі якої лежить принцип багатомовності та полікультурності, які забезпечують соціальну та академічну мобільність молоді. Реалізація зазначеного принципу на практиці передбачає створення вчителем сприятливого середовища для відчуття себе частиною свого рідного краю та громадянином країни, а також суб'єктом полікультурної глобальної цивілізації.

Міжкультурна освіта має під собою ряд об'єктивно існуючих факторів [1;55], а саме:

- лінгвокультурна самоідентифікація особистості;
- геоекономічне середовище та національна реальність;
- полікультурна реальність, мультилінгвальний контекст;
- міжнародна співпраця та контакти людей, в тому числі в повсякденній комунікації;
- міжкультурний обмін, в тому числі за допомогою новітніх технологій.

В таких умовах особливо важливим є пошук механізму перетворення різноманіття мов та культур з фактору, який перешкоджає діалогу між представниками різних лінгвосоціумів, в засіб розуміння та збагачення, в інструмент творчого розвитку соціально активної та самостійної особистості. Таким механізмом і має стати нова міжкультурна парадигма мовної освіти.

Одним з головних питань, яке обговорюється майбутніми вчителями іноземних мов в рамках вивчення нової парадигми мовної освіти є питання

формування особистості як суб'єкта діалогу культур. За методичною моделлю П.В. Сисоєва [2;42] формування особистості як суб'єкта діалогу культур має включати три основні компоненти. Перший з них – це сам процес оволодіння мовою та культурою країни, мова якої вивчається, що в свою чергу, проходить три стадії, а саме – етноцентризм, культурне самовизначення, діалог культур. Другий компонент – це принцип культурної варіативності, згідно якого має здійснюватися відбір соціокультурного матеріалу. Третій компонент – це безпосереднє сприйняття здобувачами освіти іншомовної культури під впливом ряду факторів, найголовнішим з яких є фактор рідного соціокультурного середовища.

Усвідомлення вищезазначеної теоретичної моделі становлення особистості як суб'єкта діалогу культур дозволяє кожному вчителю експериментувати і створювати свої власні навчальні курси, враховуючи соціокультурну специфіку свого регіону проживання, а також специфіку країн-сусідів. Особливе місце в подібних курсах має відводитись проблемі стереотипів, які часто заважають успішній міжкультурній взаємодії. Вирішенню цієї проблеми сприяє отримання об'єктивної інформації про іншу культуру та її представників через вивчення «продуктів» культури, а саме: витвори живопису, музики, літератури, кінематографу та ін. Відбір та обговорення змісту та форм зразків іншої культури і буде сприяти спочатку становленню лише основ міжкультурної компетенції, а потім і більш високих її рівнів.

Таким чином, в результаті спільної розробки подібних міжкультурних курсів як вчителі, так і здобувачі освіти набудуть здатності бачити все різноманіття світу, в якому проживають, а також визначати своє особливе місце в ньому, тим самим все більше розширюючи рамки своєї приналежності до тієї чи іншої спільноти людей.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Н.Д. Гальськова, Н.И. Гез. Теория обучения иностранным языкам : Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. линг. ун-тов и фак. ин. яз. высшепедуч. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 335 с.
2. П.В. Сысоев. Культурное самоопределение личности как часть поликультурного образования в России средствами иностранного и родного языков // Иностранные языки в школе. 2003. №1. С. 14 – 16.